

Emöke Vargová:

K výstave Miesta mimo a(lebo) geografia imaginácie

Žofia je výtvarníčka ktorá svoju cestu profesionálneho umelca berie nejakú vážne. Odjakživa. Jej tvorba je výsledkom spojenia racionálneho uväzovania s veľmi silnou potrebou zdieľania imanentného zážitku zo špecifickej skúsenosti horolezkyne a športovej lyžiarky. Výtvarnými prostriedkami umelca, čo je nielen zaujímavé spojenie, ale u nej prerástlo ak sa dá povedať, do pozitívnej závislosti. Jej temperament, ktorý celú skladbu vytvoril, podotýkam vôľou a talentom, je ojedinelý a permanentne prekvapujúci. Poskytuje hlbavý pohľad na mnohovýznamový materiál, ktorého predovšetkým obsah, jeho pozitívny náboj, odhodlanosť a niečo tak zaujímavé banálne ako je krása, oslovuje diváka. Jej napredujúcu nezávislosť charakterizuje pokoj, odhodlané bytie a radosť zo života. Odzrkadľuje svoj pozitívny vzťah k hodnotám, ktoré nekvília zbytočne vulgárne na svet ničím nadhodnoteným a ani cielene atraktívnym.

Dôverná skutočnosť, na ktorú takto siaha a v ktorej našla svoje vlastné predstavy, má zdroj v prírodných motívoch. Holduje krajine z ktorej črepiny si prispôsobila vlastným potrebám. Výstižne tento proces vyjadruje citát od Věry Linhartovej: „Skutočnosť, ktorá sa stretla so svojou predstavou, nevychádza z tohto stretnutia bez ujmy: ostáva ňou navždy presýtená.“

Od roku 2017 do dneška vytvorila niekoľko rozsiahlych sérií obrazov a sklo-malieb.

Rečou maľby predstavuje svoje cesty z miest, ktoré sú pre nás väčšinou neobyčajné a nedostupné (Himaláje, Alpy, Tatry, Dolomity, Nový Zéland, Madeira, Korzika, Tasmánia, Island). Zaznamenáva zážitky a spisuje myšlienky plné obrazových vnemov do svojho denníka.

Premaľba motívov sa u nej spodobuje do obrazu preklápaním sa popisnej formy, predstavujúcej konkrétne miesta, do výtvarnej esencie rôznych podnetov.

Ostrovy, štíty, plesá, ďaleké obzory tlmočia jej fascináciu. Vrcholy vln a pohyb rútiacich sa lavín je zastavený v momente, keď dosahujú najväčšiu intenzitu. Skamenejú do nevysvetliteľného, náhodne vyzerajúceho tvaru, ktorého príčina je ďaleko v minulosti.

Ich podstata sa dá stručne nazvať ako akési vyjadrenie obrazového dobíjania slobody.

Uskutočňovanie sna sa tu predovšetkým deje na poli maľby ktorá sa zámerne vymyká z bariér, rôzne sa pohybuje, vysúva za hranice okrajov, uniká do priestoru a potom sa zasa usporiada do celku.

Najprv sa obraz iba vyzúval, pomaly čiastočne vykĺzol mimo slepý rám, odhalil pozadie maľby, ale pohyb týmto len začal. Neustále vyzliekanie plátna z rámu, využívanie území mimo hlavného javiska a snaha zapojiť diváka do diania za hranou, sa stalo motívom pre koláž zo zošitých kusov plátien, chirurgicky pospájaných hraníc medzi udalosťami a postrehmi.

Na týchto územiach z úzadia sa deje všetko prirodzene automaticky, aj keď rukou autorky, ale viac menej neovládateľne. Tento kút nekontrolovanej maľby je jej náhodný princíp, ktorý ovláda, využíva a nastavuje mu podmienky.

Pridávaním ďalších vrstiev sa menila topografia obrazu v reliéf, ktorý sa najprv dal rozoznať iba hapticky, ale pribúdajúce komponenty ako mäkké látky, ich pokrčená kresba a vzory, papier, vyšívajúci text a kombinovanie maliarskych a kresliarskych prostriedkov sa už jednoznačne ponúkal k pohľadkaniu.

Zaujímavým posunom bolo úplné vypustenie akejkoľvek opory, hranice zadržávajúcej dej a napínanie textílie tabuľovým sklom s maliarskym spracovaním.

Maľbou na sklo sa Žofia zaoberá paralelne a nesmelé kombinácie prerástli do veľkorysej priestorovej inštalácie. Umiestňovanie sklenenej záťaže na spodnú hranu obrazu bez, alebo pomocou minimálnej konštrukcie, je komponentom pripomínajúci kus zosunutej ľadovej kryhy.

Je to veľmi krehká dvojica ktorá na sebe zá-visí.

Prirodzené vlastnosti materiálov ako je tvarovanie plátna, rozpíjanie farby a savosť surového podkladu, izolačná a krycia schopnosť šepsu, ktorý využíva nie na spodok maľby, ale v najvyšších

vrstvách, veľmi jemné textúry látok a výšiviek v kontraste so sklo maľbou, je osobitá komunikačná hra s obrazom.

Farba s ktorou pracuje je transparentná, rozlieva sa po ploche a zanecháva vďaka rozdielnej sedimentácii rôzne štruktúry. Žiarivosť im väčšinou dodáva tón svetlého plátna, ktoré ovplyvňuje aj studené odtiene a ladí ich do teplého tónu.

Až najvrchnejšie nánosy bieloby zo šepsu ochladzujú farebnosť vďaka lomu svetla, ktoré prechádza cez vrstvy farebnej podmaľby. Najviac na miestach kde biely sneh ostal v najvyšších polohách a trčí ako kvapky chladivej zmrzliny.

Transparentnosť je charakteristická aj pre kresby a maľbu na sklo. Veľké rozmery pôsobia bez tiaže a krehko. Nebezpečná zraniteľnosť a váha, spájanie jednotlivých prvkov sa niekedy pohybuje na hrane možností. Veľké plochy dotvára jemnou kresbou, dotykmi farby, ľahkosť strieda s ťažobou.

Jej terajšia výstava v priestoroch bratislavskej galérie Umelka predstavuje najnovšiu produkciu vytvorenú prevažne v roku 2022 v kombinácii so solitérmi z cyklov: Trasovanie pohľadu, Od severu hora..., Každý je ostrov

Obrazy čnejú v priestore ako štíty zvesené z neba, podopreté sklom, tiahnuce sa po stenách, či klasicky zavesené. Živé. Priesvity, tiene a svetlá menia atmosféru a viditeľnosť motívu. Treba ich obísť, zohnúť sa k nim, aby sa uplatnili všetky tvary, odlesky vrstiev farby, zošivaných a zvrásnených plôch. Tabule skla, jej nebezpečne ostré hrany, obaľuje plátno a dej.

Jednoznačne vyžadujú čítanie z každej strany, majú svoje vyžarovanie z blízka a aj z diaľky.

Vstupujeme do deja, inštalácie krajinárskej scény, poézie vlastných zážitkov, farebnej predstavy vlúdnych vrcholov najvyšších hôr, obrazov vlastnej osamotenej imaginácie, neopísateľných zážitkov z bodu blízko oblakov.

Sme na mieste neposlednej púti autorky.